

דבריה פינתה

גליון פ"ו (שנה ה') תש"פ

מבאר תורתו של
מרן הגה"צ

רבי יונה הלוי

פארסט זצ"ל

בעהמח"ס דברי יונה
וראש ישיבת דנייטרא

לקראת חג השבועות שנת תש"פ לפ"ק

דרשה הכנה לחג השבועות

והקשה השפת אמת דלפי"ז דלמא משום הכי קבלו ישראל את התורה משום שאין בתורה דבר המתנגד לטבעם ואילו הי' דבר מנגד למהותם אולי לא היו מקבלים אותה ולפי"ז מהי התלוונה נגד אוה"ע שלא רצו לקבלה שהיא נגד טבעם ותני הוא ז"ל דמשו"ה ניתנה לישראל מצות הגבלה ונתן תחומין לכאו"א היכן מקום עמידתו וזה הי' נגד טבעם כי דרכו של איש הישראלי להיות שואף זורח לעלות מעלה מעלה ולא לעמוד בעוצר והתיצבות על מקום אחד מוגבל ואעפ"כ עמדו ישראל נגד ההר ואמרו נעשה ונשמע נגד טבעם לכן זכו לקבל את התורה והיא נקראת על שמם והיא תהלתם ותפארתם.

וכן מצינו כשהזהירה נעמי את רות על עיקרי התורה והמצוות אמרה לה (מדרש ילקוט רות רמז תר"א) אסר לך תחומין רמזה ג"כ כי במצוות התורה ישנם תחומין והגבלות והמקבל על עצמו עול תורה ומצוות עליו להתנהג לפי גבולות שהציבה התורה וזה שרמזה לה אסר לך תחומין כי בגדר המצוות עלינו להתנהג עפ"י הגבולות שחלקו לנו חכמים ע"ד משל מי שמתכוון לקיים מצות מצה בליל פסח ועושה הכנה הרבה לקיים המצוה קודם חצות אם יאחר אפי' רגע כמימרי כבר לא קיים את המצוה כרצון השי"ת כמו"כ בכל דבר מצוה ישנם הגבלות ותחומין, היוצא לנו מזה שיסוד החילוק בין ישראל לאוה"ע הוא שהתורה"ק משבחת אותם במה שה' מסיני בא וזרח משעיר למו שכל האומות לא רצו לקבל את התורה ורק ישראל אמרו נעשה ונשמע עיקר שבחם שקבלו על עצמם להתנהג נגד טבעם לא כאוה"ע שבדבר שהתנגד לטבעם כבר לא יכלו לו כי אינם חפצים לעמוד ולהתנגע בעבודה המפרכת הטבע. והשיינם הקב"ה שבע מצוות שקבלתם היכן קיימתם והרי ראי' שאינכם חפצים במצוות המתנגדים נגד טבעכם הקשה לא כן בני חביבי משברים טבעי גופם ומכניעים כל מהותם לתוה"ק ולמצוות ה'.

ויסופר שהגה"ק מבאר דייטשוב זי"ע שלח פעם את משמשו בערב פסח אחר זמן אכילת חמץ לקנות עבדו ככר לחם בחנותו של היהודי המשמש שהתפלא עד למאוד חזקה עליו פקודת רבו והלך לבקש בחנות של יהודי לחם חמץ וכמוכן שלא מצא וככה הלך מחנות לחנות וחזר בידיים ריקניות. כשבא לפני רבו הקדוש בלי לחם פקד עליו הרה"ק לשוב שנית ולחפש בשוק מטפחת משי יקרה בחנות היהודי (מסחר זה נאסר בימים ההם מטעם חוקי המדינה כי היו מבריחים את המכס ע"י הבאתם מן החוץ). הלך המשמש לקיים פקודת רבו ותוך איזה רגעים חזר אל הרבי כשבירדו מטפחת של משי. נענה הרה"ק מבאר דייטשוב זי"ע ואמר רבש"ע הבט משמים וראה הצאר של רוס ייש לו כך וכך חיילות, כך וכך שוטרים וכולם שומרים אצל הגבול שלא יבריחו את המכס ואעפ"כ לא הועילו כל החיילים והשוטרים ותוך כמה רגעים השגתי מטפחת של משי מסחורה שאסור להחזיקה עפ"י חוקי המדינה ולעומת זה אתה רבש"ע אין לך חיילים ושוטרים לשמור עלינו אם לא נבריה משהו חמץ ואעפ"כ כיון שכתבת בתורתך "ולא יראה לך חמץ" לא נמצא אפי' ככר לחם אי' אצל שום יהודי מי כעמדך ישראל שאינם צריכים לשומר ולשוטר ומושל מקיימים גזירותיך ומצותיך עכ"ד ק.

הננו עומדים כעת לפני חג השבועות זמן מתן תורתנו הק' נכנסנו לשלשת ימי הגבלה במוחו ובלבו של בחור בודאי מנקרת השאלה כיצד עלי להתכונן לקראת היום הקדוש הזה הבה נראה כיצד הכינו ישראל את עצמם לקראת קבלת התורה במעמד הר סיני הכתוב אומר (שמות י"ט כ"ג) הגבל את ההר וקדשתו קדושה היינו פרישות כמש"כ (ויקרא י"ט ב.) קדושים תהיו וברש"י שם גדורים ופרושים כי הדרך להגיע להשגת התורה היא להיות פרוש מן המותרות "פרישות" שייך בכל דבר שאינו הכרחי כל דבר שהוא מיותר ואין בו צורך יש בו ענין של פרישות היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה קבלת התורה תתכן רק בהתרחקות מדברים שאין בהם צורך רצונך לקבל את התורה תנאי הראשון הוא לפרוש מכל יתר כל יתר כנטול דמיון ומיחשב כטריפה.

מצינו שלמדו חז"ל כל הלכות גרים מרות ונעמי כי הנה זהו יסוד קבלת התורה וקבלת עול התורה לפרוש ממוותרות ולהתרגל להלחם נגד תאוות הגוף המטמטמים לבו של אדם והנה רות המואבי בתו של עגלון מלך מואב השליכה אחרי גיזה כל תענוגי ומוותרות עוה"ז שהיו לה בבית אביה המלך ובחרה לעצמה חיי צער ועוני עם חמותה כדי שתתגייר ותקבל על עצמה עול תורה ומצוות. לפיכך למדנו מאכאן הלכות גרים כי זה יסוד ושורש לכל הבא לקבל על עצמו עול תורה ומצוות שילחם נגד טבעו והרגלו וישליך אחריו כל מעדני מלכים ותענוגות עוה"ז ואז יהי ראוי להתעלות ולקבל ע"ע עולה של תורה, והענין בזה כי לקבלת התורה נחוץ הכנה דרבה לשעבד כל מהותו ואיכותו אל התורה ואם לא יעשה כן לשעבד טבעו לא תתקיים התורה בידו.

הגאון חיד"א זלה"ה כותב לפרש מאמרים ז"ל (יבמות כ"א.) גר שנתגייר כקטן שנוולד דמי דלכאו' הול"ל עכו"ם שנתגייר שהרי כשבא להתגייר עדיין עכו"ם הוא וביאר החיד"א כי הגר כשמטבילין אותו לשם גרות כבר קדמה לו ההכנה הגדולה מראש מוקדם זמן זמנים טובא ובאמת כל ענין ההכנה היא הגרות בכח אלא שעדיין חסר לו מעשה הגרות בפועל ולכן אמרו "גר" שנתגייר שכבר הקדים למעשה הגרות כל ההכנות הדרושות לכך וכבר הוא מוכן ומזומן לקבל על עצמו עול תורה ומצוות ואזי פועל אצלו מעשה הגרות כאילו נולד מחדש שנמחק ממנו כל רושם עכו"ם משא"כ אם עדיין הוא עכו"ם בשעה שנתגייר שלא הכין עצמו כראוי אזי אינו כנוולד דמי כי עדיין מפעפעים בו דרכי האו"ה טבעם והרגלם כאשר היתה באמנה אתו בשעת גיותו ונשאר בו רישומו הראשון.

ויש להביא בזה מש"כ הכלי חמדה (בפ' בשלח) בשם השפת אמת אהא דאי' בספרי (פ' ברכה) עה"פ וזרח משעיר למו שהחזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון וכשבא לעשו והציע להם לקבל את התורה שאלו מה כתיב בה והשיבם הקב"ה לא תרצה אמרו רבש"ע כל עצמו של אותו אביהם (עשו) רוצה היה וכו' הלך אצל עמו ומואב א"ל מה כתיב בה והשיבם הקב"ה לא תנאף וכו' כל עצמה של ערוה להם היא הלך אצל בני ישמעאל וכו' לא תגנוב וכו' כל עצמו של אביהם לסטים היה וכו' עכ"ד הספרי.

הרי שאין לך שומר טוב מן האדם בעצמו שכאשר הוא מתבונן בדעתו ומביט בעין שכלו ומחשב הפסד מצוה כנגד שכרה וכמשי"כ האבני נזר הנ"ל שיעקר מהות האדם הוא הגלגלת שבה משכן השכל והמוח אזי יבין וישכיל מה חובתו בעולמו וישים אל לבו איך יכנס לזמן מתן תורתנו והאם הוא מוכן לקבלת התורה ואמרו ז"ל (ברכות ז.) טובה מרדות אחת בלבד של אדם יותר ממהא מלקיות ההתבוננות והכנעת הלב והשתעבודותו להשי"ת הם עיקר השמירה.

ומרן בעל חתם סופר ז"ל פירש "הגבל את ההר וקדשתו" שכאשר תקח את האותיות "הר" שמהם מורכבת תיבת הר תמצא שאות קודם ה"א הוא "ד" ו"א" ו"א" ו"א" הוא "ו" כן האות שלפני ר"ש הוא "ק" והאות שלאחריה הוא "ש" אותיות "קדוש" והוא הגבל את ההר לסבב מכל צד האות תיבת "הר" וקדשתו יצא מזה תיבת "קדוש", המורם מכל זה שכאשר באים לקבל את התורה אזי כל פינות שאיתה פונה וכל צדדים שאיתה מצדד יהיו בענין קדוש זו הנקודה העיקרית והיסודית לקבלת התורה הקדושה מכל צד סביב סביב.

זכרתי ימים מקדם בהיותי חובש ספסלי הישיבה היה אצלנו חג השבועות היו"ט המרומם והנעלה ביותר בו הרגשנו התעלות רוחנית בלימוד התורה בדיבור חברים בצוותא היא בימינו נשתנה הרבה דברים ביניהם גם מנהג נעלה זה להשאר בין כותלי הישיבה אדרבה כל אחד נוסע לביתו ולמקומו וחבל על הדבר אבל אין צריך לומר שהימים שלפני החג לבטל מלימוד התורה חלילה והרי אדרבה הימים הללו מר"ח ועד החג הם ימי התעלות הקב"ה נתנם לנו לקבל בהם התחדשות חיות חדש וחשק ללימוד התורה כאילו מתחילים מחדש את הכל הגע בעצמך יהודי שכבר הגיע לימי זקנה ותש כחו אילו אמרו לו האם היית רוצה להתחיל מחדש את ימי נעורייך בודאי יענה ויאמר הלאו מי יתן והיה הייתי יודע כיצד לנצל את הזמן בכל החשק וההתלהבות והרצון של בחור צעיר הייתי מתמסר כל כולי ללימוד התורה ולקיום המצוות בדביקות בחשק ורצון עז וכן צריך כל בר ברבא רב להתחיל את הכל בהתחדשות בימים אלו שלפני החג הק.

בעמדנו כעת לפני קבלת התורה העיקר שנתחזק בעמל ויגיעת התורה והבנתה ומרגלא כפי פירוש דברי רש"י ז"ל עה"פ (ויקרא כ"ו ג) אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה דהנה כתי (איוב ה ז) אדם לעמל יולד ואמרו ז"ל (סנהדרין צ"ט ע"ב) א"ר אלעזר כל אדם לעמל נברא שנא, כי אדם לעמל יולד וכו' הוי אומר לעמל תורה נברא והיינו דאמר רבא לכולהו גופי דרופתקי ניהו טובי, לדזכי דהוי דרופתקא דאורייתא (פירש"י) כל הגופים לעמל נבראו אשריו למי שזכה והיה עמלו וטרחו בתורה).

זו"כ הקרא אם בחקתי תלכו שהקב"ה מדבר לכאורה ואומר לו דע לך כי נולדת לעמל ויגיעה ואין לך אדם שאינו עמל זה בכה וזה בכה ע"כ אבקשכם בני שתהיו עמלים בתורה כלומר שהעמל והיגיעה שנגזר עליכם תצאו ידי חובתכם בעמל התורה וקמ"ל עצה טובה שהרי בין כך ובין כך נגזר עליכם העמל וא"כ מה לכם להיות עמלים בשאר דברים כגון יסורי ח"ו, צער גידול בנים, עמל הפרנסה, חולאים רעים ח"ו, במקום כל העמלות שתקיעו כל יגיעכם בתורה ואם תתקשו בהבנת איזה סוגי תנייגו בתוס' קשה שימו לב כי רק החטאים והפגמים שלכם הם בעורכם שתצטרכו להוסיף עמל בהבנת הענינים וחלילה בהגיע אדם למצב כזה שתלמדו קשה עליו יצטער וידאג על מה הגיע לו ככה שאין השמעתתא נהירא לו ומחזורת כשמלה.

דע לך שכאורה חלקו בתורה קצוב לו מן השמים כפי שקבלה נשמתו בהר סיני וע"י עמל ויגיעה בתורה יוכל להשיג ולגלות חלקו השייך לשורש נשמתו בלבד שאין אחר מבלעדו שיוכל לגלותו ולהוציא מההעלם אל הגילוי כמו שפירשו בשם האר"י"ל מה שאומרים בתפלה ותן "חלקנו" בתורתך שהכוונה על חלק המיוחד שיש לכ"א מאתנו חלק התורה השייכת לנשמתו ומבקשים אנו מה שזוכה לגלותו וישתדל האדם להתעלות ולקנות קנין תורה בעמל ויגיעה, התבוננות בזה עד כמה זכה אונקלוס הגר שתרגם את התורה כולה ללשון תרגום ויכה את כלל ישראל לדורות עולם בתרגום עד היום הזה הביטו וראו עד כמה זכה הגר שבא מרחוק ונתדבק בעמנו מהו חלק תורתו וקנינו היש לך זכות גדול מזה. וכתבו המפרשים פירוש נאה במאמר השי"ת למשה רב"ע"ה (דברים ג כ"ו) אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה פירש"י שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן, ולכאורה אמרו חז"ל (דב"ר י"א י) שהתפלל משה רב"ע"ה תקט"ו תפלות כמנין ואתה"ן ואילו ה"י מתפלל עוד תפלה אחת היה נענה וכך א"ל השי"ת אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה וא"כ מהי הכוונה שלא יאמרו הרב כמה קשה הרי כבר התפלל תקט"ו תפלות האם אין זה נקרא סרבן ומפציר וגם יל"ד למה לא יאמרו הבריות הרב כמה קשה אחרי שהתפלל תקט"ו תפלות והשי"ת מצוהו אל תוסף אדרבה.

אמנם הכוונה בזה דהנה השי"ת רצה להפיס את דעתו של משה רב"ע"ה שכל תכלית כוונתו לארץ ישראל היתה לקיום מצוות התלויות בה ולעשות נח"ד ליוצרו ע"כ אמר לו השי"ת הרי כל מה שאתה משתוקק להכנס לארץ ישראל היא כדי לקיים מצוותיה אני אתן לך מצוה שהיא יתירה ומעולה ע"ז אברא

עבורך מצוה חדשה שעדיין לא ניתנה לשום אדם מעולם ולא ניתנת לשום אדם אחר כך רק אתה לבד תזכה בה והיא מצוות "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" ובה נחה דעתו של משה רב"ע"ה כי אם אמנם אילו נכנס לארץ הי' מקיים מצוות התלויות בה אבל מצוות אלו מקיימים גם כל ישראל אף שקיום מצוותו של משרע"ה בודאי היתה מעולה מן הכל אבל סו"ס מצוה זו ונח"ר שנעשה ליוצרו תוכל להתקיים ע"י אחרים אבל כאן שניתנה לו מצוה מיוחדת שרק הוא לבד יוכל לעשות נח"ר ליוצרו מצוה זו שקולה ביותר ממצוות התלויות בארץ ולזה נחה דעתו של משה רב"ע"ה.

הימים האלו ימי הכנה לקבלת התורה בעצם הי צריך כאו"א להתמלאות צער ועגמת נפש באיזה פנים נגשים אנו לחג הק' ולכה"פ להתבונן במקצת להכיר ולהבין מה עומדים אנו לקבל בחג השבועות כמו שפי' במה שגזרו חכמים כתבי הקודש מטמאין את הידים (עי' מגילה ז.) כדי שידע האדם כשהוא אוהז בכתבי הקודש במה הוא נוגע ולכן גזרו טומאה שמטמאין את הידים ובהו יהי' זהיר ונשמר שלא ליגע בהם בלי דעת וכלי מחשבה הקודמת, ולכן דבר בעתו מה טוב שישים כל אחד אל לבו ויעשה חשבון הנפש האם למד והקדיש כל עתותיו קודש לה' לתורה כראוי כמה זמנים ביטל ואם לא עסק בדברים כאלו המונעים ממנו העלי, בתורה והשגחה כהנה וכהנה ישים על לבו תלמיד הישיבה, כמו שהבאנו בשם הרה"ק מבארדיטשוב ז"ע שהשי"ת אינו צריך שומרים שוטרים והיילים לשמור עלינו כי כל יהודי בעצמו ראוי לו לשמור מה שצוהו הבורא ית"ש.

התבוננו וראו כמה גדולים חסדיו ית"ש עלינו השי"ת משפיע מאכל ומשתה וכל צרכי הגוף די מחסורכם אשר יחסר לכם והוא מתחנן ומבקש מכם נתתי לכם תורת' השתדלו בה התייגעו בה כי לקח טוב נתתי לכם תורת' את' תעובו, כשמעמינים בספרי השו"ת הקדמונים וראים בעליל עד כמה קשה הי' בימיהם להשיג ספרים, בהרבה מקומות תמצאו כתוב "הספר הזה אינו תח"י" או "מעולם לא ראינו" ולפעמים "בא לידי בתורת שאלה" וכדומה ואעפ"כ התייגעו בתורה מתוך הדחק בחסרון ספרים, ואנו שיש בידינו הכל ערוך ומתוקן ומוכן ללמוד בודאי מתחננת אלינו התורה"ק לנו לחמו בלחמי וגו', מרגלא בפומי של החפץ חיים ז"ע כאשר יבא משיח צדקנו ויגאלנו מן הגלות המר הזה, נאמר לפני השי"ת רבש"ע הן אמת שהיינו נראים בגלות כפי שאנו נראים אבל אעפ"כ הבאנו לפניך מתנה נאה מהגלות... "ש"ס בבלי" נוסד ונתחבר בימי גלות בבבל וכן כל מפרשי הש"ס המחברים והפוסקים עד המהרש"א ועד בכלל כולם נתחברו ברוח הקדש הרי אלו דורן נאה שהבאנו לך מהגלות.

והימים האלה נזכרים ונעשים כשמתקרב ובא חג השבועות מתעוררת הקדושה של אותו הזמן במעמד הר סיני כשאמרו ישראל נעשה ונשמעו ויתעבו בתחתית ההר שכפה עליהם הר כגיגית ואמר להם הקב"ה אם תקבלו את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם (שבת פ"ח ע"א) ובאמת יש ביד כאו"א לכפות על עצמו הר כגיגית ולקבל על עצמו עול תורה ואין צורך להמתין עד שיכפו אותו מן השמים יתבונן כל א' ויאמר בלבו אם תקבלו את התורה מוטב ואם לאו וכו' כי מבלעדי התורה מה ערך יש לחיים מבלי התורה פסקה חיותנו ח"ו כיצד היא הרגשתו של בן ישיבה שהיה בטל מתלמודו שבוע ימים וגם תפלתו שלא כהוגן, לא השתתף בסדרי הישיבה, רק בארוחות ערב ובוקר' מר לו מר, איך ירגיש טעם בחיי הבל ותהו, חיים של תענוגים, בודד ומדוכא הוא, ריק הוא מתורה ומיראת שמים.

יסופר שהחפץ חיים ז"ע אחרי נישואיו היתה אשתו הרבנית מנהלת חנות ומביאה פרנסה לביתו והיתה פרנסתה דחוקה ומצומצמת מאד וסמוך להם הי' איש הדיוט וגם מאד שאף הוא ניהל חנות והיתה לו פרנסה בהרחבה התלוננה הרבנית לפני בעלה הח"ח הבט נא וראה לנו יש בית מלא תורה וצאצאינו כולם לומדי תורה והפרנסה קשה ודחוקה כ"כ ואילו שכננו ההדיוט מצליח כ"כ ויש לו פרנסה בהרחבה, השיב לה הח"ח צ"ל אמרי לי את כיצד היה ראוי להיות עפ"י יושר הנה לך יש בעל שעוסק בתורה ויש לך בנים העוסקים בתורה ומתחנכים ליר"ש, ואך ורק דבר זה חסר לנו שהפרנסה מצומצמת, ויש לנו לחם בדוחק, ולעומת זה שכן זה אין בידו לא תורה ולא יראה ביתו ריקם מכל, לכה"פ מגיע שתהי, לו פרנסה ברווח אדרבה הגידה לי וכו' למי יש יותר. אנו מקבלים השפעה בהרחבה מהשי"ת מידו הפתוחה והמלאה, ואך קצת מחסור בפרנסה או זה שאין לו כלום רק פרנסה בלבד ע"ד.

והנה מאחר שהשפיע עלינו השי"ת ויש לכם מכל טוב, עליכם להשליך מנגד כל הבלים המפריעים מלימוד התורה להזהר בשמירת עינים בשמירת הלשון והריחוק משמיעת פוליטיק ושאר מיני הבלים, בפרט מעון ליצנות בעליה אמרו ליצנות אחת מאה תוכחות, והזהרו והשמרו שלא להכשל באלה, כי מחמת קלות ראש וזלזול יתהו המון עיכובים בשעת הלימוד, ויש להביא בזה מה שפירש האור שמח בספרו משך חכמה (פ' אחרי) עה"פ ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה שהתורה מזוהרה שלא לטמאות את הארץ שאף שקדושת הארץ גדולה אך אם מרבים לחטוא שם מסתלקת הקדושה ואינה

דרוש ממרן הגה"צ זצ"ל על חג השבועות

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל [שמות יט ו]. להבין הענין של ממלכת כהנים וגוי קדוש נקדים בזה קצת שמערתא דהנה באוהה"ק עה"פ [שמות כח ב] ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת כותב צריך לדעת מה היא כוונת ה' באומרו לכבוד וגוי אחר שמודיע מעשיהם ואופניהם ואם להודיע שבגדים אלו יש בהם לאהרן כבוד ותפארת מה יצא לנו מזה. ואולי שיתבאר עפי"מ"ש בפרק אין מעמידין וז"ל שאילו את ר"ע במה שימש משה שבעת ימי המילואים לא הוה בידיה אתא ושאל בי מדרשא אמרו ליה בחלוק לכן שאין בו אימרא ע"כ. הנה ממה ששימש משה בו ימי המילואים בחלוק זה יגיד שאין הבגדים מעכבים אלא לאהרן ולבניו אבל זולת הכהנים תתצצה עבודת הקרבנות בלא בגדים והוא מה שמודיעו באומרו לכבוד וגוי לא תחשוב שהבגדים צורכי עבודה לבד ויתחייב הדבר ללבושם משה בעבודת ימי המילואים ולא כן הוא אינם אלא לכבוד וגוי למשרת קבוע לעבודתו אבל לצד העבודה לבד כשתהיה בוולת אהרן ובניו יעבדו בחלוק לכן וכמו שכן שימש משה כנו"ל עכ"ד.

ובאמת מצאנו בענין זה אריכות גדול בדברי הגר"י ענגיל זצ"ל [אתון דאורייתא כלל י"ט ובית האוצר מערכת ב כלל י] שכתב להסתפק אם הבגדים נצרכים רק מפאת הכהן העובד שיוחשב כהן דוולת הבגדים אינו נחשב כהן וכו' אבל גוף העבודה אינה נצרכת בעצמותה כלל לבגדים או דילמא גם גוף העבודה והקרבן בעצמותם צריכים לבגדים וכו', ומביא בזה מדברי הגמרא זבחים [ק"ב]: ומה בין כמות יחיד לבמת ציבור סמיכה וכו' וכיהון ובגדי שרת וכו' דמשמע ג"כ דהבגדים נצרכים לגוף העבודה, דאילו היה ענינם לעשות רק הכהן כהן, א"כ אחרי דכבר חשב כיהון דבמת יחיד א"צ כהן א"כ ל"ל תו למתני בגדי שרת, וע"כ דהבגדים נצרכים גם לגוף העובד ולכן הוה אמינא דגם בכמת יחיד יצטרך העובד להיות לבוש הבגדים עיי"ש.

ולהלן מביא מדברי תוס' קידושין [לן] אהא דיליף שם מקראי דבנות אהרן פסולות לקמיצה והקטרה וכו' שהקשו התוס' וא"ת תיפוק ליה דכל הני אינם כשירות בנישים לפי שהן מחוסרי בגדים וכו' וז"ל דמיימי שלבשו את הבגדים א"נ י"ל כיון שלא נצטוו בכגדי כהונה לא הוו מחוסרי בגדים ומשמעו מת"י הב' דתוס' הנ"ל דאין הבגדים נצרכים לגוף העבודה רק לעשות הכהן כהן וכו' ולכן נשים דלא נצטוו ללבוש הבגדים אין חסרון הבגדים חסרון כס. [ומתירוי הראשון של התוס' משמע כצד האחר דלעבודה נצרך הבגדים ולכן הווקפו ללבושו וב' היתריוצים מחולקים בסברא זו].

ובגוף קושיית האוהה"ק ז"ל מציינ על זה הגר"י ענגיל זצ"ל דצ"ע מרש"י [זבחים יא:]: דכתב דפסול בגדי כהונה מקורעין מהאי קרא דלכבוד ולתפארת הוא דנפיק וא"כ שפיר בעי קרא להילכתא גבירתא עיי"ש שהאר"י, והנה במה שמביא ראיה מוזבחים כתב שם להלן דראיה זו מופרכת עפ"י המבואר במכילתא דבתחילה היו כל ישראל ראויים לכהונה שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכשנבחר אהרן וזרעו יצאו לויים וישראלים, ולכן בכמה דלא נבחר אהרן א"כ שם עדיין הכל ראויים לכהונה, וא"כ היה סד"א הדוצרכו שם לבגדי כהונה, ולכן צ"ל בכמתני דא"צ לבגדי שרת עיי"ש. ויש להוסיף על זה משאמרז"ל [ויק"ר ב ב] כל מקום שנאמר לי המה קיימים לעולם וכו' וא"כ כיון דכתב ואתם תהיו לי ממלכת וגוי הרי זה קיים לעולם, והבן.

ואפ"ל בדרך אגדה בביאור הפסוק ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וגוי דהכוונה שעם ישראל ישארו לנצח ממלכת כהנים ובבחינת לי שקיים לנצח, אבל רק בתנאי שיהיו גוי קדוש שיתנהגו בקדושה ובטהרה. ואזכיר צחות שפעם באסיפה הראה לנו הגה"צ רבי מיכאל בער זצ"ל תמונה ממנו מימי הזעם שהיה מוכרח להסיר זקנו ואמר לנו זהו גוי קדוש, ובדרך אגב נזכרתי דבר נחמד מהגה"צ רבי אלעזר פלעקעלש זצ"ל דהנה אמרז"ל [שבת פח.]: שכפה הקב"ה עליהם הר כגיגית ואמר אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעה רבא לאורייתא ולכאורה איתא בכום' ע"ז [ג.]: דאוח"ע יטענו כלום כפית עלינו הר כגיגית ואמר אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעה רבא לאורייתא ולכאורה איתא בכום' ע"ז [ג.]: דאוח"ע יטענו כלום כפית עלינו הר כגיגית, ובאמת מה זה טענה דאם היה כופה ההר כגיגית היה גם להם טענת אונס. ומבאר דהנה כשמלך גזר על כל בני מלכותו הוי דינא דמלכותא דינא, אבל אם גזר רק על חלק מהם לא הוי בזה דינא דמלכותא, וא"כ אם היו גם אוח"ע מקבלים התורה, לא היה שוב טענת אונס, כיון דדינא דמלכותא דינא. והנה נמצא לפי"ז דבשבוע מצות בני נח ליכא טענת אונס, דגזר על כאו"א. וז"ש [אסתר א] והשתיה כדת, וכמשאז"ל שהיה כדת של תורה בתכלית הכשרות, והטעם דאין אונס דלגבי דין יין נסך ליכא טענת אונס כן כי ייסד המלך על כל רב

כמוקדם ובה הכתוב להזהיר באמרו ולא תקיא הארץ אתכם כלומר השמרו לכם לבלתי תטמאו את הארץ כי אף אם עד אותה שעה היתה בה קדושה ולא סבלה עוברי עבירה, הרי מעתה יש לחוש פן תסתלק הקדושה בסיבת החטאים "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה" ושוב לא תקיא הארץ את עוברי העבירה המטמאים אותה כי כבר חלף הלך ממנה הקדושה הראשונה ושוב היא סובלת עוברי עבירה עכ"ד. ולפי"ז יש להשמר ולהזהר מלהגיע חלילה למצב כזה שכבר לא יוכל ללמוד מדברי מרוב חטאים וטמאם הלב ח"ו, עד שלא ירגיש בנפשו עד היכן הגיע.

ולכן את אחיי אנכי מבקש הזהירו ממותרות שהם מפסידים את חשקות התורה ומכבידים על הרוצה להקדיש עצמו לתורה מותרות כולל כל מיני ענינים שאין בהם צורך לגוף והם סותמים מוח ולב" ומפריעים לכל דבר שבקדושה הזהרו ביותר מאיבוד הזמן היקר יום אתמול לעולם לא ישוב ואין אבידה כאבידת הזמן כי כסף וזהב שנאבדו ניתן להשיבו לך כן הזמן שחלף והלך לו עד עולם לא ישוב. והגאון רבי עקיבא איגר ה"י אומר שאיבוד זמן היא רציחה כי המאבד זמנו רוצח כמו ידיו חלק מחלקי החיים.

ובעת הזמן המוכשר לעורר על שמירת הזמן היקר בפרוס חג השבועות כל בחור שיש ביכלתו לסייע לחבירו ולחזקו ישתדל לעשות כן כי הרבה פעמים ישנם תלמידים הצריכים חיזוק ועידוד ומצוה רבה לסייע בידם שיעסקו ויתמידו בתורה וכל דאגה וטרדה יסורו מהם בגין עסקם בתורה כאמרו ז"ל (ברכות ה.) כל העוסק בתורה יסורים בדלין הימנו ומכיון שחכמינו ז"ל הבטיחו כן בודאי הוא אמת ויציב ואין בו ספק כלל, ובאמת מלבד הפשט הפשוט שבזכות לימוד התורה מסתלקים הימנו היסורים עוד יש בו כוונה שהרבה פעמים יש לו לאדם יסורים ודאגות ועגמו"פ ובעסקו בתורה היא מאירה את עיניו ונודע ומתגלה לו שמה שנדמה בעיניו ליסורין אין זה אלא לפניו ותוך תוכו כולו רחמים עד שאין כאן לא יסורים ולא דאגות, ובדרשות הצ"ח פירש "יסורין" מלשון הסרה כלומר שע"י היסורין הקב"ה מסיר מהאדם חטאים ופשעים והוא מגודל רחמנותו ית' כשהאדם מלא עונות שולח לו יסורין קלים להזכירו ולעוררו ולמחוק עונותיו השי"ת ברחמי יסיר ממנו כל מיני יסורין ומדוים מבלי צורך לעורר אותנו ע"י יסורים קשים ר"ל.

עכ"פ כל בר בי רב ישים על לבו כי בימים אלו יושב הקב"ה ומצפה שנתעורר לעשות חשבון הנפש ולהתחיל בעבודת תיקון המעשים והמדות ויגיעת התורה ביתר שאת והבא להטהר מסייעין לו, קול דודי דופק וקורא הטו נא אזנכם ובואו אלי, ומכיון שהאדם מקבל על עצמו באמת מיד נופלים ומתפורים כל המוסכים המבדילים, וכל העיכובים שהם רק דמיונות שהמציאם היצה"ר בהטעותו את האדם בסמיו עינים לחשוב מחשבות פסול כאילו עומד לנגדו איזה חומה בצורה חומה של ברזל שא"א לעבור בה אין זה אלא דמיון יקבל על עצמו להטהר ויראה כי הכל הבל אין בו ממש.

ומשמו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק ז"ע אמרו שפ"א התרעם משמשו הרה"צ ר' הערשלי מטומאשוב שכמה חפצים נעלמו מחדרו של הרבי כי שם היו הרבה ידים ממשמשין כמנהג החסידים והרבה הורו היתר לעצמם באמרום כי מהפקר זכו לה והתלונן המשמש שהכל נעשה הפקר בלי שמירה באותה רגע עבר הרה"ק מקאצק ובשמעו את דברי התלונה התפלא ושאל היתכן שאומרים שזה הפקר והלא התוה"ק כתבה "לא תגנוב". הגה"ק בעל שפת אמת שהיה נוכח באותו מעמד סיפר אח"כ לחסידי שמואז ששמעו דיבורים אלו יוצאים מפורש מפי הרה"ק מקאצק בכל עת שראה דבר שאינו שייך לו נדמה לו כאילו חומה בצורה לפניו ולא ניתן לעבור בה ולסתור אותה תיבות "לא תגנוב" שיצאו מפי הרבי בקדושה ובטהרה עמדו לפניו כעמוד של ברזל עד שלא עלתה על דעתו כלל לנגוע בשל אחרים.

~ סיפורים, ענינים ממרן זצ"ל, מהצדיקים אשר יומא ההיולוא שלהם חל בחודש סיני ~

ו' סיני: מורינו הבעל שם טוב רבינו ישראל ב"ר איצ'עזר זצ"ל

נפטר תק"ב - יומא ההיולוא ה' א' דשבועות הבעל"ט

וידוע מה שאמר הבעש"ט הק' ז"ע על אמרו ז"ל [שבת עה.]: שוחט משום מאי מחייב משום צובע, ובתוס' שם דקאי השוחט עלמא, דהכוונה על השוחט של כל העולם והוא היצה"ר דלכאורה הוא עושה רצון השי"ת במה שמפתה בני אדם לחטוא, וא"כ משום מאי מחייב לעת"ל שיהרגוהו, ומשני דחייב משום מהוה דהוי צובע, והיינו שצובע העבירה שיהיה נראה כמצוה ועל זה לא נצטוו מהשי"ת לעשות. (דברי יונה ח"א דף רמ"ט)

ביתו דכולם מצווים על ע"ז ויין נסך הוי לתא דע"ז, וא"כ בכגון דא בטלה טענת אונס.

עובדות ומאמרים על "מגילת רות" ממרן הגה"צ זצ"ל

מצינו ברות שזכתה להיות אמה של מלכות בית דוד והרי זה בסיבת מסירות נפשה שוויתרה על התענוגים וכל עצם ההלכה של עמוני ולא עמונית (יבמות מ"ז). לא הובררה עדיין ורק אז כאשר מסרה נפשה זכתה לפעול שיפסקו מן השמים שמונתת היא לבוא בקהל הלא דבר הוא. ומה שנקטו חז"ל (שם) שאמרה לה נעמי תחומין יש לנו מדוע נקטה דוקא הלכה זו מהל' שבת בזמן שאין זו ההלכה החמורה ביותר שאינו אלא איסור לאו, י"ל שרצתה נעמי לרמוז לה שלישאל יש תחומין המגבילים את הנהגת החיים וא"א לנו להיות שטופים ומופקרים בתאוות גשמיות כי א"א לקבל תורה באופן מופקר ללא הגבלות וגדרים שהרי הוא כטובל ושרץ בידו, וזה בא ללמדנו הדרך לקבלת התורה, כי רות היתה בת מלך ועכ"ז וויתרה על כל תענוגי עוה"ז ובאה להתגייר וכמו"כ הרוצה לקבל עליו עול תורה עליו לוותר על תענוגי עוה"ז ולהתחזק עצמו במדת הענוה והשפלות ומה מים יורדין ממקום גבוה למקום נמוך כך דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה (תענית ז).

ומ"ח קנינים שהתורה נקנית בהם (אבות פ"ו מ"ו) שרובם ככולם אינם אלא תורת המדות, משום שהמדות המה הכלים לקנין התורה כי כמו בעבודת ביהמ"ק טעון כלי שרת והוא מעכב את העבודה כמו"כ התורה נקנית ע"ז כלים הללו שהם המדות הטובות שרכש האדם, וכבר ראינו בעלי כשרון שלא נתקיימה בהם התורה והשתמשו לאח"י בחריפותם ושנינותם לעסוק במשא ומתן שלא ביושר וכל זה הגיע משום שלא עסקו בתיקון המדות, והתורה שלמדו לא היתה רק בגדר חכמה בעלמא ח"ו לא כן אלו שקשטו מדותיהם זו וזו נתקיימה בידם, כי בכלי שרת ראויים קונים תורה ונשארים קשורים ודבקים בה.

והכלי המוכשר לקבל טהרה הוא הפה ויש צורך זהירות לשמרו מכל דיבור רע, לא לחלקו חציו לתורה וחציו לדברים אסורים לשה"ר וליצנות, ואם כי אחז"ל דברי תורה אין מקבלים טומאה, בכ"ז להכניס תורה בקרבו א"א זולת אם מקדשים ומטהרים את הלשון והפה, והנה בימי קדם בהגיע שלשת ימי הגבלה היו מתיישיבים ועושים חשבון הנפש מה עם שמירת המחשבה ושמירת הלשון וכך ציפו והשתוקקו לקבלת התורה, לא כן כהיום איזה השתוקקות יש, רק ההשתוקקות לברוח מבית הספר, וכיצד יכולים ליכות לתורה באופן זה, עיקר ההכנה לחג השבועות, היא להוסיף התמדה בתורה, להתחזק בתפלה ולא להרפות מההכנה הראוי, לחג הקדוש הבעל"ט.

בודאי לא זכינו להכיר מקרוב את הצדיקים מדורות הקדומים לראות הילוכם בקודש וזהירותם בכל הענינים, היאך ערכו את השבתות והימים טובים, מ"מ מתוך ספריהם הק' מבינים אנו שהיו קדושי עליון ולא הסיחו דעת מהקב"ה יומם ולילה, ואף כי רחוקים אנו מהשגותיהם מ"מ עלינו להשתדל לילך בעקבותיהם להשתוקק לקב"ה"ת עכ"פ לפי השגתנו הפשוטה, ועל זה אומרים בהגש"פ אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו כי לפי ערך גדול ההכנה שישו בני ישראל נשפעה עליהם קדושה והשתוקקות נפלאה לקבל את התורה, עד שהיו נוטלים את התורה מבלי יכולת להמתין שתיעתן להם. יזכנו השי"ת שנוכל להתחזק בהכנה הראוי, לתקן מידותינו ולהתרגל בקדושה ובטהרה, הגוף של האדם, יש דברים שהוא צריך, אבל הוא יכול להיות גם מבלעדיהם, ויש דברים שהוא מוכרח להם, ואם יחסר לו לא יוכל להתקיים, אדם אין צריך לאכול את כל המאכלים בעולם, הוא אין צריך למעט מכל מין בשר, אדם יכול להתקיים זמן רב בלי לאכול כלל, הרי הדור שלנו, שעברו את המלחמה הנוראה רח"ל, כולנו היינו רעבים, הדור הזה ידעו מה זה רעב, ובכל זאת הם חיו ושרדו, כי הקב"ה כך גזר, שאלו ואלו צריכים להשאר בחיים, אוכל זהו דבר שהגוף צריך, אבל אפשר להתקיים זמן רב בלעדיו, וכן יש כמה דברים שהגוף יכול בלעדיהם להמשיך בחיים, אבל מאידך יש דברים שאי אפשר בלא זה, כמו הנשימה שאי אפשר להתקיים בלא זה אפילו שעה אחת.

וכמו כן הוא בנשמה, יש דברים שהנשמה צריכה להם, אבל היא יכולה להיות גם בלעדיהם, חילול שבת זה עבירה נוראה, ואף שאם עשה עבירה זו בעדים והתראה בזמן שיש סנהדרין, חיו נגמרים, לוקחים אותו לבית דין והורגים אותו, אבל בלא עדים עונשו כרת ואינו מת מיד, יש עוד מושג של תשובה שיכול להציל אותו מעונש כרת, וכך זה גם באיסורים חמורים אחרים, אבל יש דברים שהנשמה אינו יכול להיות בלעדיהם, גם אם הגוף ממשיך להיות, הוא כגוף בלא נשמה, הנשמה שלו מתה, וזה אם חסר לו האמונה, אדם שאין לו אמונה, הוא כאדם מת, נשמתו מתה, כי האמונה היא כמו הנשימה של הנשמה.

עובדות ומאמרים על "פסוקי תהלים" ממרן הגה"צ זצ"ל

לרגל יו"ד קדישא של נעים זמירות ישראל דוד המלך ע"ה

וכמו שראיתי מהגה"ק מסאטמאר זצ"ל שמפרש הפסוק [תהלים כה ח] טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך דלכאורה הול"ל יורה חטאים בדרך ההכונה שע"י החטאים מסמא עיני האדם ואינו יודע שחטא כלל והשי"ת ברחמיו מורה הדרך הישר להודיע להחוטא את החטאים שידע שחטא לפני השי"ת ויתעורר לשוב לפניו וז"ש יורה חטאים בדרך. (ד"י ח"א דף נ"ג)

ובבינה לעתים מפרש הכתוב [תהלים נא יט] זבחי אלקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה, והנה יש מי שרוחו נשברה שמרגיש שלא יצא ידי חיובו להשי"ת, אף שבעצם לא חטא כלל, אלא שנשבר לבו במה שלא עשה חובתו בעשה טוב, וז"ש זבחי אלקים רוח נשברה. ומוסיף עוד דלא רק מי שלא חטא ורוחו נשברה על מניעתו בעשה טוב, הוי זבחי אלקים, אבל מי שחטא בפועל א"כ אף שלבו נשבר בקרבו אין זה חשוב אצל השי"ת, על זה אמר לב נשבר ונדכה, דמי שלבבו נשבר בקרבו על מה שחטא ונעשה נבזה ונדכה עי"ז, גם בחינה זו אלקים לא תבזה. (דברי יונה ח"א דף ה')

ואמר הכתוב [תהלים ס"ב י"ג] ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ופירוש הכוונה הגם שלאמתו של דבר פעולת המצוה נעשית על ידו ית' כי אין לאדם כי אם המחשבה והרצון ואמנם לעין האדם נדמה כאילו הכל תלוי בפעולתו האנושית וכאילו בידו הכח והגבורה לפעול כרצונו אבל לאמתו של דבר אינו עושה כלום כי הכל בידו ית' ש. (דברי יונה ח"א דף קס"ב)

ובספה"ק דברי יואל (פ' ראה) כתב לפרש מ"ש [תהלים ע"ט ח] אל תזכר לנו עונות ראשונים, דלכאו' אמאי מבקשים רק על עונות ראשונים, ומה עם עונות אחרונים, וכמו שנאמר בירדיו של רבינו נסים, על איזה מהם אתורה על הראשונות או על האחרונות, ופירש הוא ז"ל עפ"י מש"כ הפרמ"ג בספרו (מתן שכון של מצוות) לחקור היאך יתחייב האדם על העבירות שעשה, הרי המלאכים שנבראו ע"י עונותיו מסייתים ומדיחים אותו, ומכריחים אותו לעבור על רצון קונו, וא"כ יפטור עצמו בטענת אונס, ות"י הפרמ"ג דכל חיובו הוא משום דינא דגרמי, דכיון דברי הויקא, הרי הוא גרם לאותו הויקא, עכ"ד.

ובס' דברי יואל הנ"ל כתב לתרץ באופן אחר, דחיובו הוא משום שומר, דכמו השומר חייב על שלא שמר כראוי אף שלא הויק בידים, ה"נ ע"י העבירה הראשונה פשע בשמירתו וגרם לעבירות האחרונות, ושפיר מניע לו העונש אף שעל האחרונות אונס הוא, וזה שאנו מתפללין אל תזכר לנו עונות ראשונים דייקא, כי כל החיוב על האחרונות נובע מעונות ראשונים, ואם לא יזכרו הם, ממילא גם האחרונות יתבטלו מטעם שאנוס הוא עליהם. (דברי יונה ח"א דף רס"ה)

אפ"ל ביאור הפסוק [תהלים קב א] תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, והנה העני בעת שנפשו עליו יעטוף במרירות ועקתין בישין הרי זה בעצמו התפלה, ולא יוכל להוציא התפילה בפיו ולהלביש לה דיבורים, רק העטיפה כשלעצמו הוא התפילה, ואף אמנם שלגבי בני אדם אינו בטוח שיכולים להבין צערו של הזולת ולהחדיר לתוך נבכי נפשו לראות שאותו עטיפה זו היא כבר תפילה, אבל מכיון שהוא לפני ה' ישפוך שיחו, והשי"ת יראה ללבב, הרי ממילא אותו עטיפה ושברון לבבו, זה כבר נקרא שיחה ותפלה לפני השי"ת כי הוא יודע תעלומות לב. (ד"י ח"א דף ל"ח)

וראינו במפרשים לבאר בזה בדרך דרוש הפסוק [תהלים כה יא] וסלחת לעוני כי רב הוא, דלכאורה אי נאמר דנראה ונדחה אינו חוזר ונראה קשה היאך מועיל תשובה על החטאים, כיון דהוי נראה ונדחה ואינו חוזר ונראה, אמנם רב ס"ל דאפילו בנראה ונדחה חוזר ונראה, וזה שאמר וסלחת לעוני כי רב הוא, והיינו אף שיש בחטא ענין של נראה ונדחה, אמנם תוכל לסלוח לחטאים לפי שיטת רב דס"ל דאף בנראה ונדחה חוזר ונראה. (ד"י ח"א ד' ג)

יו"ל ע"י מערכת אוצר יונה - 6062-659 (845)

צו באקומען דעם גליון וועכנטליך שיקט א אי-מעיל צו
YIDEL425@gmail.com